

Gedwongen verblijven in PZ en PAAZ

Volksgesondheid
Veiligheid van de Voedselketen
Leefmilieu

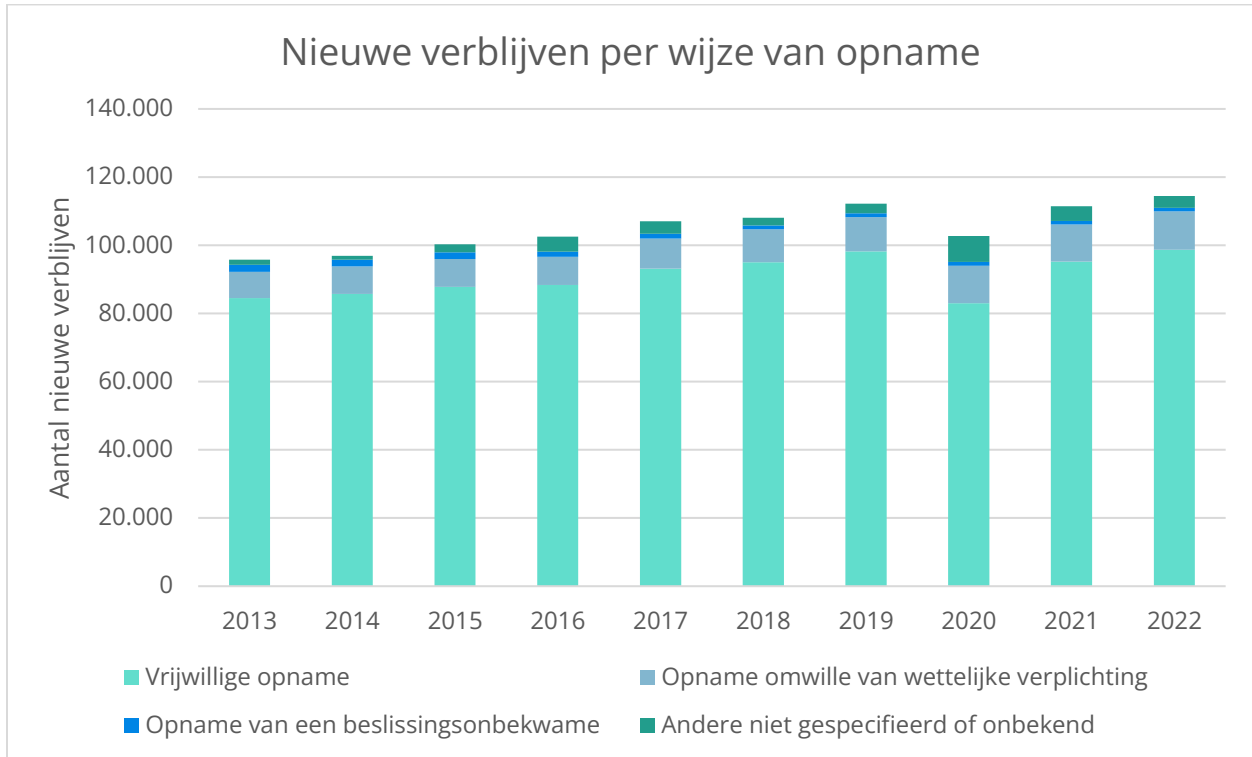
DGGS - Gezondheidszorg

Dienst Data en Beleidsinformatie

Dienst Psychosociale gezondheidszorg

In 2022 gebeurde 86,2% van de opnames in psychiatrische ziekenhuizen (PZ) of in psychiatrische afdelingen van algemene ziekenhuizen (PAAZ) met instemming van de patiënt. Dit aandeel vrijwillige opnames is licht gedaald sinds 2013. Toen was dit aandeel 88,2%.

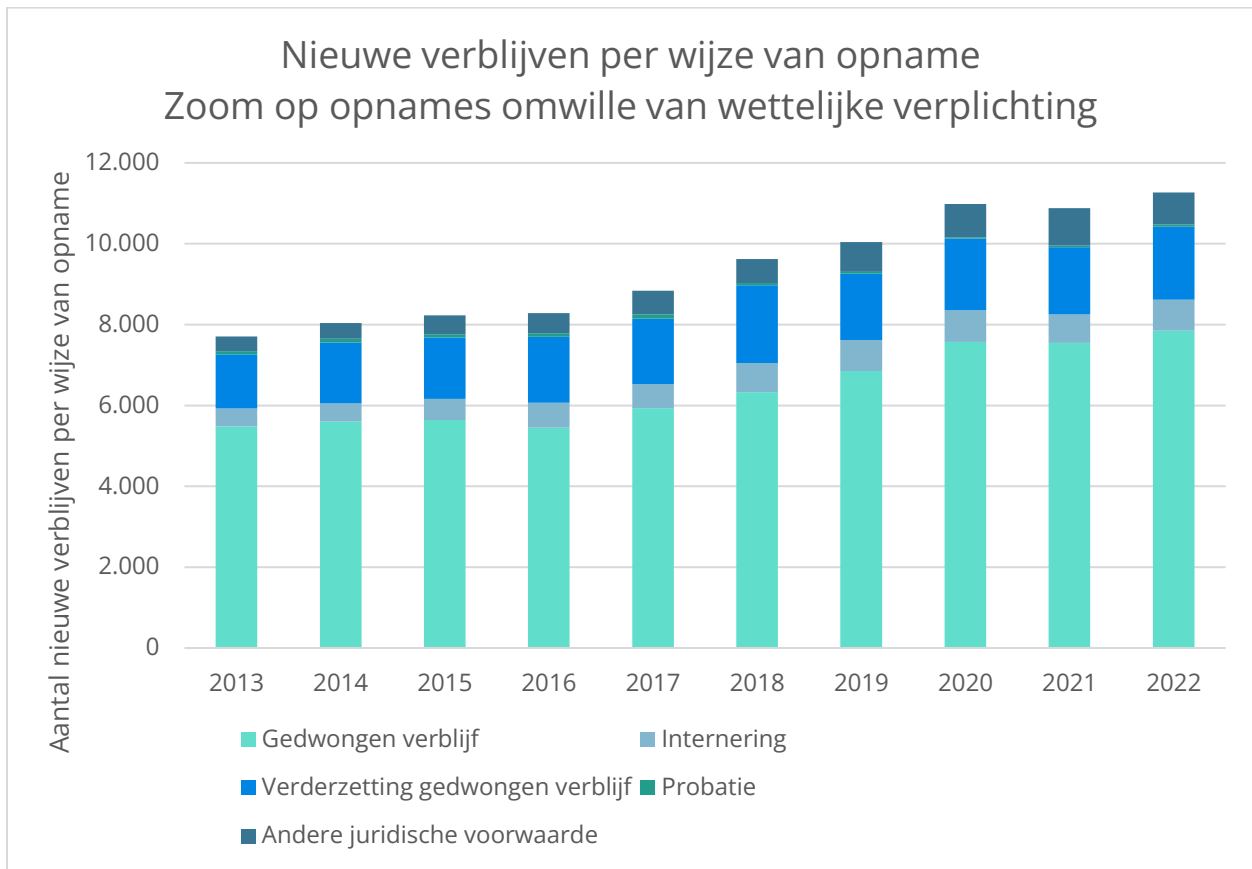
In 2020 stelden we een verschuiving vast in de wijze van opname waarbij slechts 80,8% van de opnames als vrijwillig werd geregistreerd. Dit gaat echter gepaard met een daling van 8,5% in het totaal aantal verblijven in PZ en PAAZ ten gevolge van de COVID-19-pandemie.

In 8 tot 10% van de gevallen werd een patiënt in een PZ of PAAZ opgenomen omwille van een wettelijke verplichting in de periode van 2013 t.e.m. 2022. Hierbij wordt een patiënt opgenomen zonder zijn instemming.

Voor alle vormen van opnames omwille van een wettelijke verplichting wordt een stijging vastgesteld (met uitzondering van probatie) t.e.m. 2020. In tegenstelling tot vrijwillige opnames lijken de maatregelen ter bestrijding van de COVID-19 pandemie geen invloed te hebben gehad op het aantal opnames zonder instemming van de patiënt.

In dit rapport wordt ingezoomd op gedwongen opnames ook wel collocaties genoemd. Dit type van opname betreft in de periode van 2013-2022 85,9% van alle verblijven omwille van een wettelijke verplichting. Het aantal gedwongen opnames steeg van 2013 tot 2022 met 43,1%.

Een gedwongen opname^{1,2} is steeds bedoeld als beschermingsmaatregel en wordt uitgesproken door een magistraat indien de persoon in kwestie een gevaar vormt voor zichzelf of voor anderen.

¹ Wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke

(https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1990062632&table_name=wet)

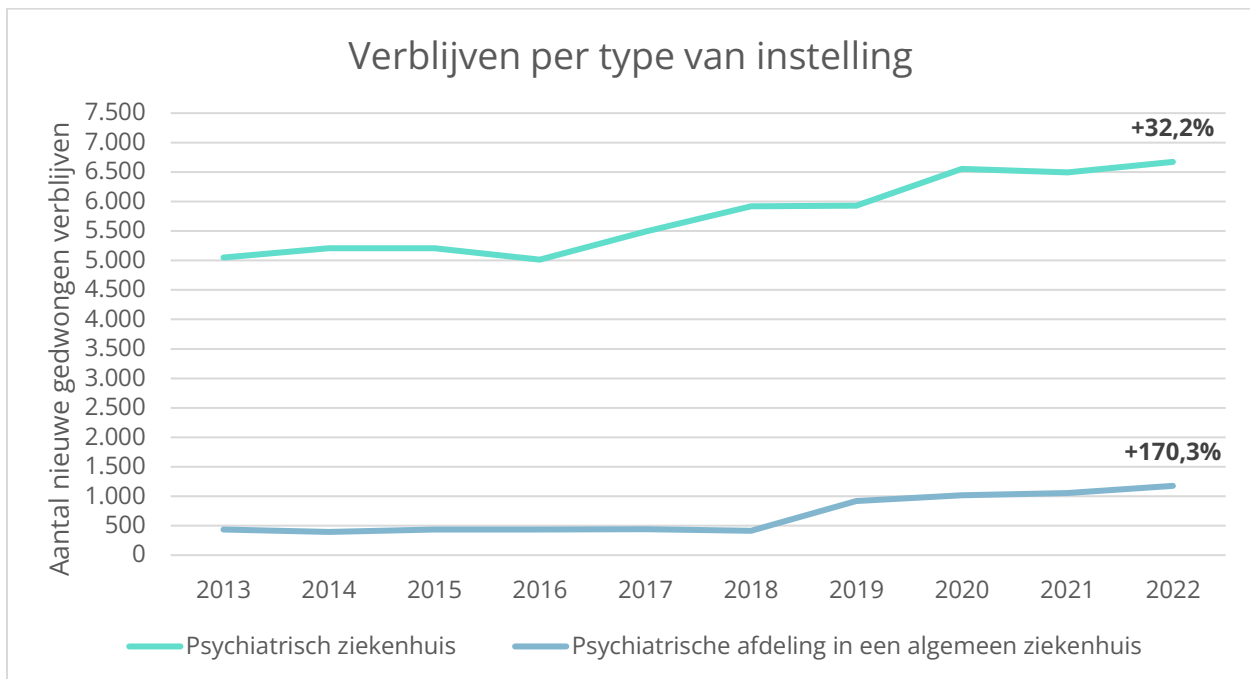
² De wet van 16 mei 2024 houdende diverse bepalingen betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke bevat een aantal belangrijke wijzigingen aan de initiële wet (https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-16-mei-2024_n2024004500.html). Deze wetwijzigingen zijn nog niet van toepassing op de gegevens die opgenomen zijn in deze publicatie.

In volgende gevallen is het mogelijk om over te gaan tot een gedwongen opname:

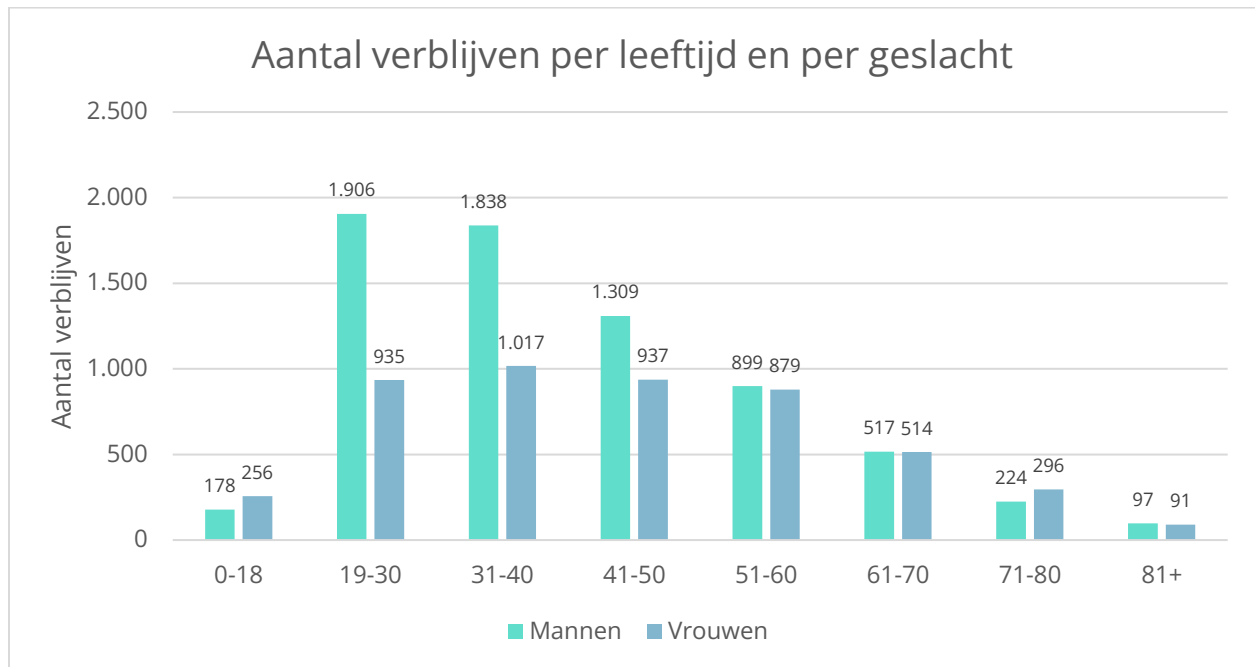
- iemand gedraagt zich zo agressief dat er ernstig gevaar is voor anderen in de omgeving;
- iemand brengt zijn eigen gezondheid en veiligheid zeer ernstig in gevaar;
- er is sprake van een 'geestesziekte'. De wet geeft hier geen definitie over, een medisch expert bepaalt of iemand geestesziek is.

Een gedwongen opname is beperkt tot 40 dagen maar deze termijn kan verlengd worden indien nodig. Tijdens de eerste periode van de gedwongen opname (max. 10 dagen), vindt een observatieperiode plaats en levert de behandelende psychiater een medisch verslag af aan de gerechtelijke instantie.

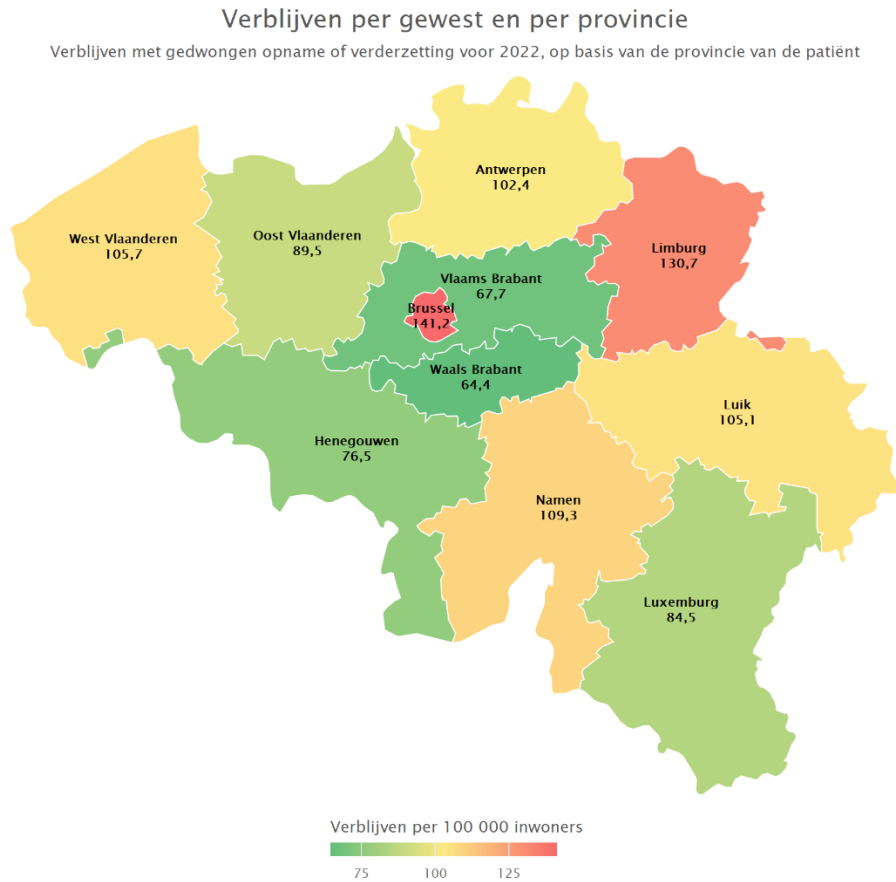
Gedwongen opnames vinden zowel plaats in PZ en PAAZ. Men stelt vast dat in 2022 85% van de gedwongen opnames zich situeert in PZ en dat het aantal verblijven in deze categorie met 32,2% gestegen is in de periode van 2013-2022. In PAAZ observeren we sinds 2018 bijna een verdrievoudiging van het aantal gedwongen verblijven en een stijging van 170,3% tussen 2013 en 2022.

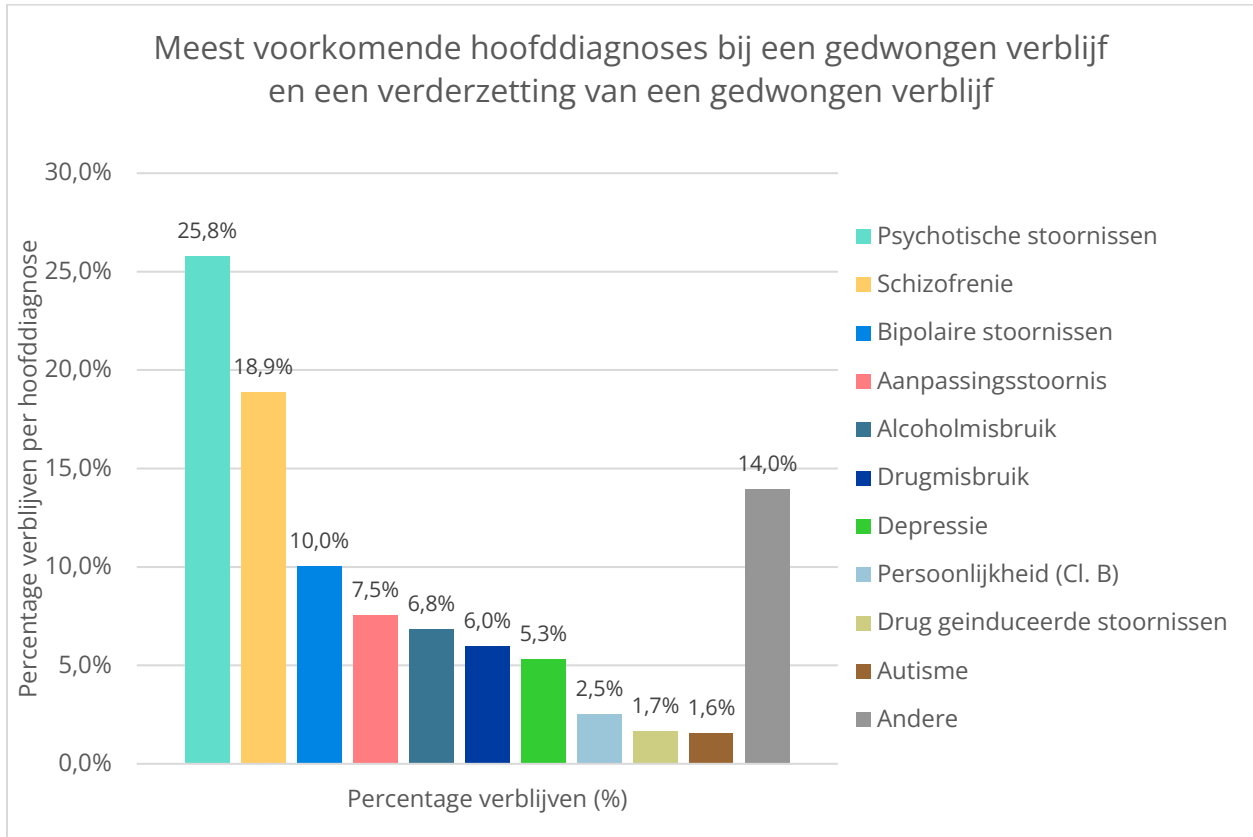
Voorals mannen (58,6%) worden gedwongen opgenomen. Gedwongen opnames situeren zich verder hoofdzakelijk in de leeftijdsgroep van de actieve bevolking.

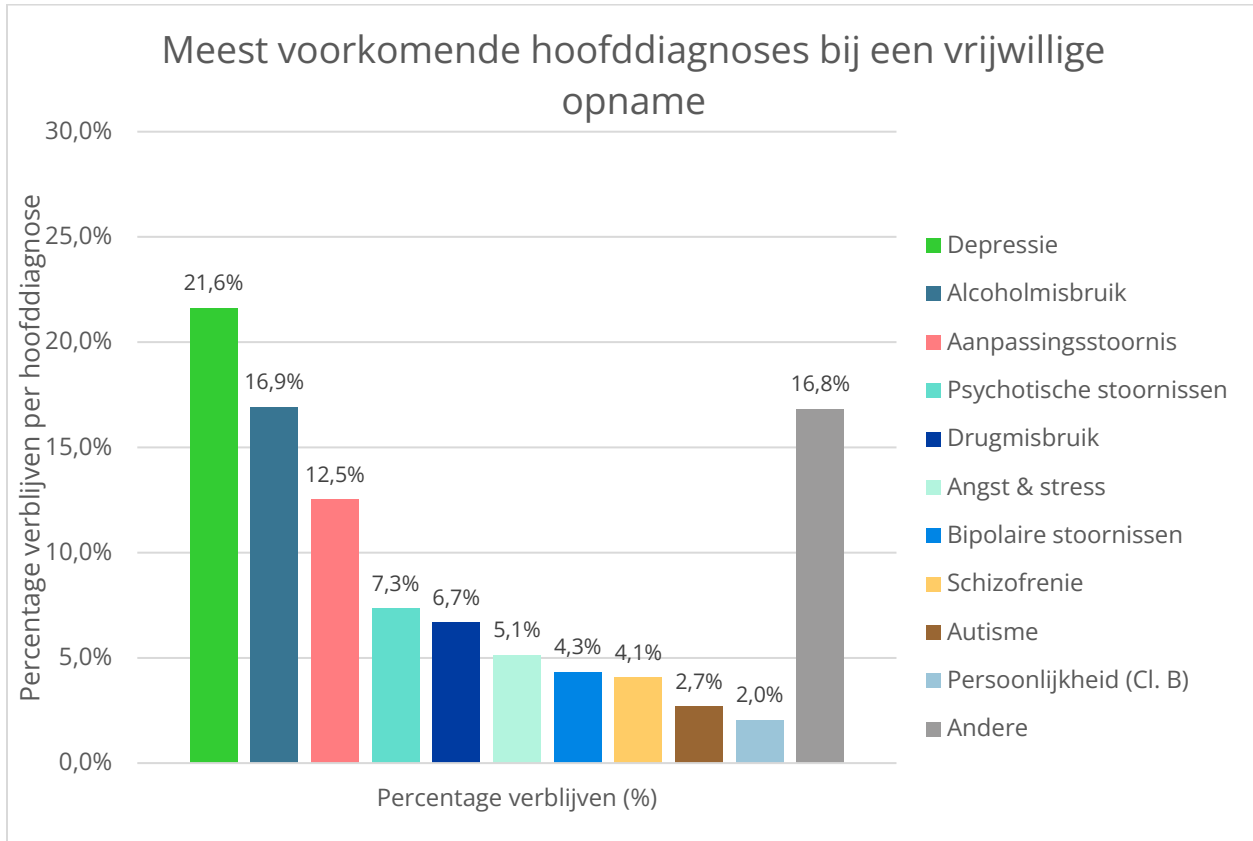
Naar verhouding tot het Belgische bevolkingsaantal worden er meer gedwongen opnamen gerealiseerd bij personen die woonachtig zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Ook tussen de provincies zijn er verschillen op te merken. Deze verschillen zijn opvallend en niet eenduidig te verklaren. Mogelijks heeft de aanwezigheid en bereikbaarheid van het zorgaanbod een invloed op de prevalentiecijfers, bestaan er verschillen in uitspraken gedwongen opname tussen gerechtelijke arrondissementen, ...

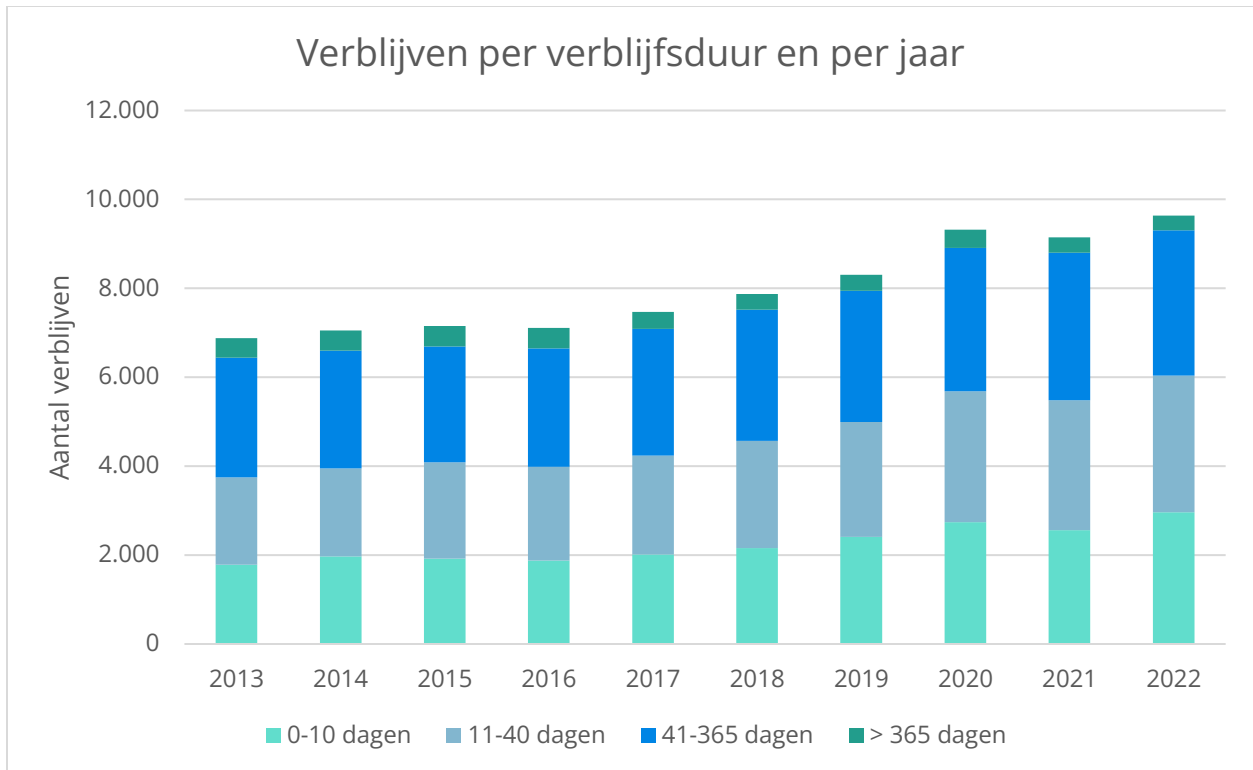
Psychotische aandoeningen en schizofrenie zijn de voornaamste hoofddiagnoses bij een gedwongen opname.

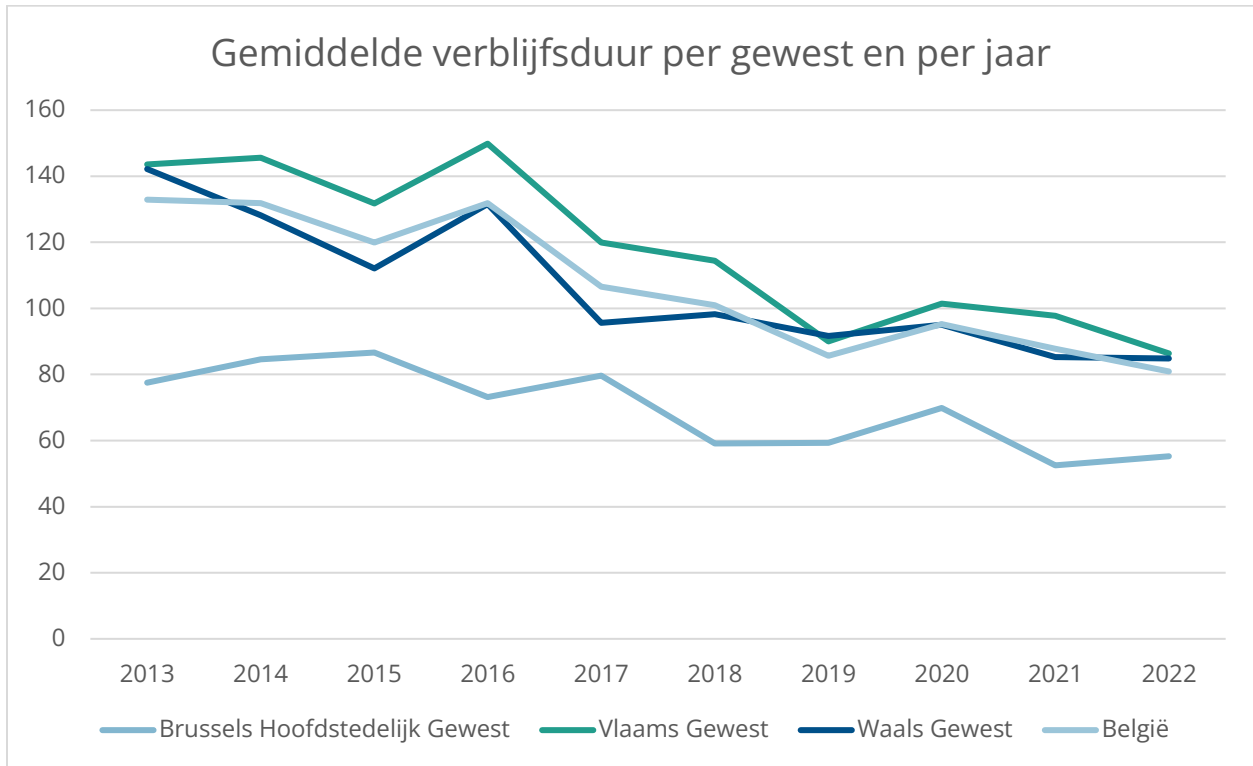
Bij vrijwillige opnames zien we een ander beeld en betreffen de meest voorkomende diagnoses depressieve stoornissen en alcohol-gerelateerde problemen.

Meer dan één vierde (27,4%) van de gedwongen opnames duurde 10 dagen of minder in 2022. Dit betekent dat de opname beperkt is tot de observatieperiode of dat na de observatieperiode de opname op vrijwillige basis kan worden voortgezet. 39,2% van de gedwongen opnames in 2022 werden verlengd na de initiële periode van 40 dagen. Dit is een daling t.o.v. 10 jaar eerder waar 46,7% van de gedwongen opnames langer duurde dan 40 dagen.

Over het algemeen is de gemiddelde ligduur voor gedwongen opnames in de periode van 2013-2022 gedaald. We stellen vast dat de opnameduur duidelijk lager ligt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in vergelijking met de andere gewesten.

Wanneer een gedwongen opname werd beëindigd, gebeurde dit in 2022 in 70,3% van de gevallen in onderling overleg. In 22,6% van de gevallen werd de opname beëindigd met aanvullende wettelijke maatregelen. Dit kan o.m. een overplaatsing naar een andere instelling betreffen, een vorm van nazorg of een vorm van zorg binnen een gezin.

